

Juraprofessor til biskop: Kan ordet 'undtagelsesvis' dække aflysningen af julegudstjenester?

Christoffersen, Lisbet

Publication date:
2021

Document Version
Peer-review version

Citation for published version (APA):
Christoffersen, L. (2021, jul 7). Juraprofessor til biskop: Kan ordet 'undtagelsesvis' dække aflysningen af julegudstjenester? www.kirke.dk.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@ruc.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Juraprofessor til biskop: Kan en landsdækkende aflysning af julens gudstjenester dækkes af ordet 'undtagelsesvis'?

Af professor Lisbet Christoffersen

DEBAT: Hvis hjemlen til biskoppernes anbefaling af at aflyse julens gudstjenester skal findes i en fodnote og en skrivelse fra 1971, er det måske på tide med en justeringen af loven, mener professor Lisbet Christoffersen

Tak til biskop Henrik Stubbjær for at bruge tid på at besvare mine bidrag til Kirke.dk om retsgrundlaget for at anbefale en aflysning af samtlige gudstjenester i julen. Jeg er glad for, at der nu fra semi-officielt hold kommer ord på, hvor man fandt hjemlen til det (det officielle svar får vi i Folketinget).

Jeg har hele tiden har skrevet, at selvfølgelig er der hjemmel et eller andet sted; jeg kunne blot ikke finde den. Og skulle der ikke være hjemmel, så levede vi nok alle med det, når blot ikke det blev en vane for biskopperne at anbefale aflysning af samtlige gudstjenester i landet.

Vi får nu at vide, at hjemlen kan findes i en fodnote til Kirke Karnov, kommentaren til menighedsrådslovens § 35.

Menighedsrådslovens § 35, nr 1, har følgende ordlyd: Menighedsrådet træffer beslutning om tidspunktet for de faste gudstjenester.

Noten i Kirke Karnov siger så: "dvs. ændring af klokkeslæt for afholdelse af de faste gudstjenester på søn- og helligdage, jf cirk. 1973-06-06".

Herefter fortsætter fodnoten i Kirke Karnov: "Henlæggelse af faste gudstjenester til hverdage eller undtagelsesvis aflysning af sådanne gudstjenester kræver derimod foruden enighed mellem præst og menighedsråd biskoppens godkendelse, jf. skr 1971-11-03."

Lovbestemmelsen afgrænser altså meget præcist, hvad menighedsrådet må blande sig i, når det kommer til de faste gudstjenester, nemlig tidspunktet for gudstjenester. Derudover er det præsten, der har både ret og pligt til at holde gudstjenester. Menighedsrådet har ret og pligt til at stille personale til rådighed, både til andre gudstjenester, men altid til de faste gudstjenester.

Det er simpelthen ikke menighedsrådets ret at problematisere, om der skal være faste gudstjenester. Generelt set. Og jeg synes nok, det er vigtigt at holde fast i, at dette er modellen.

Fodnoten udvider så menighedsrådets kompetenceområde en ganske lille smule.

Fodnoten og praksis (og formentlig den kongelige resolution, den kan jeg stadig ikke finde i Retsinformation) giver nemlig menighedsråd og præst adgang til i enighed at søge hjælp hos biskoppen, hvis man kommer i en situation, hvor man ikke har mulighed for at stille personale til rådighed – eller have kirken åben, eller hvis præsten undtagelsesvis ikke kan holde gudstjeneste, og provsten ikke stille vikar.

I den situation kan menighedsrådet, hvis også præsten er enig, henvende sig til biskoppen og søge dispensation fra gudstjenestepigten til en eller flere faste gudstjenester, indtil undtagelsessituationen er ophørt.

Men det fremgår, at det alene er *undtagelsesvis*, at menighedsråd og præst i enighed kan søge om at få aflyst de faste gudstjenester. Det undrer mig faktisk virkelig, at en landsdækkende anbefaling af aflysning af samtlige seks gudstjenester i julen kan dækkes af ordet 'undtagelsesvis'.

Dertil kommer, at lillejuleaften var det ikke menighedsrådet, der rettede henvendelse til sin biskop. Det var biskopperne, der pålagde præster og menighedsråd at tage stilling til, om de ville aflyse samtlige gudstjenester, eller (hvis de fik læst langt nok ned i brevet), eventuelt at holde andagter.

Jeg kan godt forstå ideen i, at biskopperne melder en fælles ramme ud i stedet for individuelt at blive ved med at tage stilling til konkrete ansøgninger.

Men hvis jeg havde været biskopperne (og det er jeg heldigvis ikke), så ville udgangspunktet stadig have været gudstjenesteforpligtelsen: Hold gudstjeneste, hvis I overhovedet kan, men hvis I ikke kan få det til at fungere inden for de nye rammer, sundhedsmyndighederne har tilkendegivet, så aflys, indtil I har fået jeres gudstjenester på plads inden for de nye rammer.

Lillejuleaftens udmelding, derimod, siger: I anbefales at aflyse alle gudstjenester. Hvis I virkelig insisterer, kan I da holde en andagt i ny og næ. Det må menigheden finde sig i.

Jeg har stadig svært ved at tage det ind.

En sidste kommentar: Lillejuleaftens udmelding var udformet sådan, at man fik indtryk af, at menighedsrådet kunne pålægge præsten at undlade at holde gudstjeneste. Hvis den skulle læses sådan, ville det have været en ændring af den lokale magtbalance, der efter min opfattelse ikke er hjemmel til.

Jeg tror, det ville være godt at få understreget, at det selvfølgelig bare er min skæve læsning af udmeldingen.

I hvert fald ved jeg, at der har været uro konkrete steder, hvor menighedsrådsformænd har forsøgt at pålægge præster at undlade at holde gudstjeneste. For eksempel med henvisning til, at der skal være enighed mellem præsterne i sognet eller provstiet. Det er der ikke hjemmel til.

Til Stubkjærs øvrige kommentarer vil jeg gerne tilføje, at den megen uro vil jeg altså ikke tage æren for. Forvirringen om den manglende hjemmel er jeg så absolut heller ikke ene om.

Jeg rejste spørgsmålet, fordi jeg tænkte, at det nødtigt skulle blive en vane at biskopperne anbefaler kirken lukket. Nu forstår jeg så på Stubkjær, at det allerede er en vane i fire-sogns-pastorater, hvor biskopperne har flyttet præstestillingerne andetsteds hen.

Jeg spørger mig selv – og nu også dem, der måtte læse dette - om det i en situation, hvor praksis er kommet så langt ud af synk med det, der var formålet med og ordlyden i bestemmelsen, måske kunne være en ide ved given lejlighed at ændre lidt på lovbestemmelsen, fremfor at bygge på en fodnote i Kirkekarnov, der henviser til et skrivelse fra ministeriet fra 1971?